

Al-Ikhlaas

Description

ī' ī Ø·Ù•Ø³Û; Ù Ù•Ù±Ù,,Ù, „Ù·ÙŽÙ†Ù•Ù±Ù,,Ø±Ù‘ÙŽØÛ; Ù ÙŽÙ°Ù†Ù•Ù±Ù,,Ø±Ù‘ÙŽØÛ•ÙŠÙ Ù·Ù³/

112:1

í' {Ù,Ù•Ù,,Û| Ù‡Ù•Ù^ÙŽ Ù±Ù,,Ù,,Ù‘ÙŽÙ‡Ù•ØÙŽØÙŽØÙŒÙ|í'¾

Ù,Ù•Ù,,Ù'Jedhi,Ù‡Ù•Ù^ÙŽInniÙ±Ù,,Ù,,Ù'ÙŽÙ‡Ù•Rabbii,Ø£ÙŽØ-
ÙŽØ-ÙŒTokkicha.

Jedhi â€œInni Rabbiidha, Tokkichaâ€

112:2

í' ;Ù±Ù„Ù„Ù‘ÙŽÙ‡Ù•Ù±Ù„ØµÙ‘ÙŽÙÙŽØ-Ù•Ù¢í'¾

Ù±Ù,Ù,,Ù‘ÙŽÙ‡Ù•Rabbii,Ù±Ù,,ØµÙ‘ÙŽÙ ÙŽØ-Ù•Of dandaâ€™aa,
wanti hundu Isarratti kan hirkatu.

Rabbiin Of dandaâ€™adha, wanti hundu Isarratti kan hirkatudha

112:3

ī' ;Ù„ÙŽÙ Ü; ÙŠÙŽÙ „Ù•Ø-Û; Ù^ÙŽÙ „ÙŽÙ Ü; ÙŠÙ•Ù^Ù „ÙŽØ-Û; Ù£í' ¾

Ù,,ÙŽÙ Ù'hinÙŠÙŽÙ,,Ù•Ø-Ù'dhalleÙ^ÙŽÙ,,ÙŽÙ
Ù'hin,ÙŠÙ•Ù^Ù,,ÙŽØ-Ù' dhalanne.

Inni hin dhalle, hin dhalannes.

112:4

ř; Ú^ÙŽÙ..ÙŽÙ Û; ÙŠÙŽÙfÙ•Û† Ù..Ù‘ÙŽÙ‡Ù•Û¥ ÙfÙ•Ù•Ù^Ù,Ø§ Ø£ÙŽØÙŽØ-Ù•Û¢Ù¤’¾

Ù^ÙŽÙ,ÙŽÙ Ù'hin
ÙŠÙŽÙfÙ•Ù†jiruÙ,,Ù·ÙŽÙ‡Ù•Û¥IsaafÙfÙ•Ù•Ù•Ù^Ù<Ø§ â€“
ØfÙŽØÙŽØÙ•Ûctokkollee -qixxaataa (fakkaataa)

Qixxaatan (fakkaatan) tokkollee Isaaf hin jiru.

Tafsiira

â€œJedhi â€œelnni Allaah dha, Tokkichaâ€ kana jechuun Inni Tokkicha hiriyyaa, fakkaataa, dorgomaa, gargaaraa fi qixxaata hin qabneedha. â€œTokkichaâ€ kana jechuun Zaata fi sifaata Isaatiin Tokkicha. Hanga baayâ€™ atanii lama ykn sadii taâ€™anitti Isaan kan wal-qixxaatu gonkumaa hin jiru. Wantoonni uumaman karaa adda addaatil wal fakkaachun lama, sadii ykn sanii ol taâ€™uu dandâ€™u. Ilmaan namaa amaloota baayâ€™ee wal fakkeessu waan qabaniif sanyii tokko irraa kan bahanii fi wal fakkaataniidha. Garuu Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa karaa hundaan Tokkicha fakkaata hin qabneedha. Tarii Tokkichummaan Isa qofaaf akka taâ€™uuf, Rabbiin wantoota uumee cimdi taasise.

Boqonnaa tana keessatti Rabbiin Tokkicha akka taâ€™e ibsuun jallinnaa fi dogongora warra gooftaan lama ykn sadii ykn sani ol jedhan ifa baasa. Rabbiin Tokkicha akka taâ€™ee fi lama akka hin taane suurah bira keessatti akkana jedha:

﴿ وَقَالَ اللَّهُ لَا تَنْخِذُوا إِلَيْهِمْ أَثْنَيْنِ إِنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ فِي أَنَّتِي ﴾
٥١
فَأَرْهَبُونِ

â€œRabbiinis, â€˜gabbaramoota lama hin godhatinaa. Dhugumatti, Inni Gooftaa tokko qofa. Anuma qofa sodaadhaa.â€™ jedhe.â€ (Suurah An-Nahl 16:51)

Rabbiin Tokkicha fakkaataa hin qabneedha. Isa waliin waan bira gabbaruun gooftaa lama hin godhatinaa. Inni Gooftaa Tokko qofa. Kanaafu, Isa sodaadhaa. Kana jechuun osoo Isatti homaa hin shaarrakin (hin qindeessin) wanta Inni ajaje hojjadhaa, wanta Inni dhoowwe irraa fagaadhaa.

Ammas dogongoraa fi jallinna warra Gooftaan sadii jedhan akkana jechuun ibsa:

﴿ لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ ثَالِثٌ ثَلَاثَةٌ وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا إِلَهٌ وَاحِدٌ ﴾
نَ لَمْ يَنْتَهُوا عَمَّا يَقُولُونَ لَيَمْسَنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابُ الْيَمِّ ﴾٧٣﴾

â€œlsaannan â€˜Rabbiin sadaffaa sadeenitiâ€™ jedhan dhugumatti kafaranii jiru. Gabbaramaa Tokkicha malee haqaan gabbaramaan bira hin jiru. Yoo waan jedhan kanarrraa hin dhoorgamin, dhugumatti isaan irraa warra kafaran adabbii laalessatu tuqa.â€ Suuratu al-Maaâ€™ida 5:73

Kuni Kiristaanota Rabbiin sadaffaa sadeeniti ykn sillaasee jedhaniif deebii kennameedha. Ab, wald, manfas quduus gooftaa taâ€™u jechuun yaada dogongoraa fi fokkuu Rabbiin Tokkicha fakkaata hin qabne irratti odeessu. Rabbiin Tokkicha fakkaata hin qabneedha. Akkamitti fakkaataan Isaan wal-qixxaatu Isaaf taâ€™aa? Dhugumatti isaan gooftaan sadii walitti dhufuun gooftaa tokko taâ€™e ykn sillaaee jedhan haqaan kafaranii jiru. Kana jechuun Rabbitti dhugaan hin amanne. Rabbiin Tokkicha fakkaataa hin qabne taâ€™ee osoo jiru akkamitti fakkaataa Isaaf gochuun sadii jedhuu? Akkamitti Uumaan uumamtootaan wal fakkaataa?

â€œGabbaramaa Tokkicha malee haqaan gabbaramaan biraan hin jiru.â€ Gooftaan haqaan gabbaramu Rabbiin Tokkicha malee kan biraan hin jiru. Sababni isaas, amalootaa guutuu kan qabu fi hanqinna hunda irraa qulqulluu kan taâ€™e Rabbiin malee hin jiru. Kan wantoota hunda dhabama irraa argamsissee, ergasii tooâ€™atu fi jiraachisu Rabbiin malee hin jiru. Kiristanoonni Iyyasuusin goofaadha jedhanii yommuu waaqefatan, dogongoraa fi jallinna guddaa keessa jiru. Sababni isaas, Iyyasuus (nageenyi isarratti haa jiraatu) amaloota guutuu gooftaa isa godhu hin qabu. Akkasumas, hanqinna irraa qulqulluu kan taâ€™ee miti. Yommuu Kiristaanoni Iyyasuusin waamanii fi kadhatan, inni wanta isaan jedhan hin dhagahu, deebii isaaniif hin deebisu. Rakkoo isaan irraa hin oofu. Iyyasuus kan dhalate, kan rafu, kan dhuguu fi amaloota namaa biroo kan qabuudha. Kanaafu, akkamitti Rabbii Guddaa wanta isaan jedhanii fi keessa jiran hunda beeku fi dhagahu dhiisanii Iyyasuusi isaan hin dhageenyi fi hin beekne kadhatu?

â€œYoo waan jedhan kanarraa hin dhoorgamin, dhugumatti isaan irraa warra kafaran adabbii laalessaatu tuqa.â€ Kiristaanoni Rabbiin sadaffaa sadeeniti ykn sillaaee jechuu yoo hin dhiisin Aakhiratti adabbii garmalee cimaa taâ€™etu isaan qunnama. Haala kanaan Rabbiin Tokkicha fakkaataa, dorgomaa, qixxaataa akka hin qabne ifa godha.

Allaahuâ€“ssamadâ€“ Rabbiin Of dandaâ€™adha, wanti hundu Isarratti kan hirkatudha

Akka lugaatti jechi â€œAs-Samadâ€ jedhu hiika baayâ€™ee qaba. Hayyooni hiika armaan gadi itti kennanii jiru:

Ibn Abbaas ni jedha: As-Samad jechuun haajaa fi gaafiiwan isaaniitiif kan uumamtooni hundi itti qajeelanii fi irratti hirkataniidha.â€ Ammas ni jedha, â€œBulchaa bulchiinsaa Isaa keessatti guutuu taâ€™e, Kabajamaa kabaja Isaa keessatti guutuu taâ€™e, Guddaa guddinnaa Isaa keessatti guutuu taâ€™e, obsaa obsa Isaa keessatti guutuu taâ€™e, Beekaa beekumsa Isaa keessatti guutuu taâ€™e, Ogeessa ogummaa Isaa keessatti guutuu taâ€™eedha.â€

Abu Waaâ€™il ni jedha: As-Samad jechuun bulchaa aangoon Isaa daangaa olâ€™aanaa irra gahee [fi Isaa ol bulchaan biraan kan hin jirreedha].

Ammas hiika as-samad ilaachise akkana jedhame jira: Of dandaâ€™aa homattu hin hajamneedha. Guutuu hanqinna wayiituhin qabneedha. Yeroo hunda turaa gonkumaa hin banneedha.

Ammas akkana jedhame jira, As-Samad jechuun homtu Isa keessaa kan hin baane, kan hin nyaanne fi hin dhugneedha.

Hiika As-Samad armaan olitti kenname irraa kaâ€™uun Rabbiin gonkumaa wanta biraatiif abbaa taâ€™uu hin dandaâ€™u. Akkasumas, wanta biraan irraa dhalatu hin dandaâ€™u. Wanti dhalatu kan isa dhalu isa barbaachisa. Garuu Rabbiin of dandaâ€™aa homattu hin hajamneedha. Uumamtooni haajaa hundaaf gara Isaatti kan qajeelanidha. Wanti wanta biraan dhalu garaa qaba. Garaa kana keessaa wanti suni baha. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa As-Samad waan taâ€™eef homtu Isa keessaa hin bahu. Kanaafi itti aanse ni jedha: â€œHin dhalle hin dhalannes.â€ Wanti dhalatu tokkollee hin jiru kan duâ€™u yoo taâ€™e malee. Wanta duâ€™u tokkollee hin jiru kan

dhaalamu yoo taâ€™e malee. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa hin duâ€™u, hin dhaalamu.

Tokkichi As-Samad taâ€™ee fi amalootaa guutuu hunda kan qabu, kan Isaan wal dorgomu, Isa fakkaatu fi wal-qixxaatu gonkumaa hin jiru. Niiti Isaan wal qixxooftu hin qabu, dorgomaan Isaan morkatu hin jiru. Rabbiin fakkaataa, dorgomaa fi morkataa qabaachu irraa qulqullaâ€™ee. Kanaaf ni jedha: â€œQixxaatan (fakkaatan) tokkollee Isaaf hin jiru.â€

Keeyyanni, â€œHin dhalle hin dhalannes.â€ jettu, Kiristaanota, Yahuudota fi mushrikoota Rabbiin ilma qaba ykn gooftaan dhalate jedhaniif deebii gahaa taati. Rabbiin wanta namoonni kunnin jedhan irraa qulqulluudha. Inni hin dhalle, hin dhalannes. Ilmoo hin qabu. Sababni isaas, Inni Tokkicha fakkaataa hin qabnee fi Of Dandaâ€™eedha. Ilmi yoo dhalate abbaa fakkaata. Garuu Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa fakkaata hin qabu. Kanaafu, Rabbiin ilma qaba jedhanii dubbachuun Inni fakkaataa qaba jedhanii dubbachuudha. Kuni immoo kijiba (baaxila) guddaadha. Rabbiin kanarrraa qulqullaaâ€™e oltaâ€™e.

Sababni suuraan tuni itti buuteef mushrikoonni Makkaa gara Nabiyyi dhufuun sanyii Goftaa keeti nutti himi waan jedhaniif. Sifaanni (amalooni) lamaan gaafi isaan gaafataniif deebii gahaa taâ€™u. Isaaniis:

1ffaaâ€“ Tokkichummaa Khaaliqa jalqabaa fi xumura hin qabnee, yeroo hundaa jiraataati. Tokkichummaa Isaa keessatti shariika, hiriyaa fi qixxaataa hin qabu. Tokkicha kan taâ€™e sanyii qabaachu hin dandaâ€™u.

2ffaa- Khaaliqni jalqabaa fi xumura hin qabnee, yeroo hundaa jiraataa taâ€™e As-Samad taâ€™uudha. Zaatni Isaa hundee tokko irraa kan bahee miti. Akkasumas, zaatni bira zaata Isaatirraa hin bahu.

Rabbitiin Tokkicha, Of Dandaâ€™aa hin dhalle hin dhalanne, fakkaataa kan hin qabneedha.

As-Samad kan hin jijiramne yeroo hundaa turaa kan taâ€™eedha. Wanti Rabbitiin ala jiran hundi ni jijiram. Takkaa gara sadarkaa oliitti ol bahu, takkaa immoo gara sadarkaa gadi buâ€™u. Wantoonni hundi haala kam keessattu fiixe guutuu dhaqqabu hin dandaâ€™an. Sababni isaas, amalooni guutuu taâ€™an hundi amaloota Rabbii Tokkicha, Of dandaâ€™aa yeroo hunda turaa taâ€™e qofaafi.

Madda: <https://sammubani.com/2019/06/15/tawhiida-2/#more-10699>

Date Created

November 12, 2021

Author

jibril-ismael